

บทคัดย่อ.....	(1)
---------------	-----

กิตติกรรมประกาศ.....	(3)
----------------------	-----

บทนำ	ลักษณะทั่วไปทางกฎหมายในการคุ้มครองทรัพยากรพันธุกรรมพืช.....	1
------	---	---

1.	วิธีวิจัย.....	7
----	----------------	---

1.1	ข้อสมมุติฐานของวิทยานิพนธ์.....	7
-----	---------------------------------	---

1.2	ขอบเขตวิทยานิพนธ์.....	8
-----	------------------------	---

1.3	ผลที่คาดว่าจะได้จากวิทยานิพนธ์.....	16
-----	-------------------------------------	----

1.4	ระเบียบวิธีวิจัย.....	17
-----	-----------------------	----

1.5	เค้าโครงวิทยานิพนธ์.....	17
-----	--------------------------	----

2.	รูปแบบทางกฎหมายเพื่อการคุ้มครองผลประโยชน์ในนวัตกรรมทางเทคโนโลยีชีวภาพที่เกี่ยวกับทรัพยากรพันธุกรรมพืช.....	19
----	--	----

2.1	การคุ้มครองภายใต้กฎหมายสัญญา (Contract Law).....	21
-----	--	----

(1)	การทำสัญญาฟาร์มเกษตร (Contract Farming).....	20
-----	--	----

(2)	การทำข้อตกลงในการใช้ประโยชน์จากเมล็ดพันธุ์ หรือพันธุ์พืช.....	25
-----	---	----

2.2	การคุ้มครองภายใต้ระบบทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Property System).....	29
-----	--	----

(1)	ระบบสิทธิบัตร (Patent System).....	32
-----	------------------------------------	----

(2)	ระบบสิทธินักปรับปรุงพันธุ์พืช (Plant Breeders' Rights System).....	45
-----	--	----

3.	สถานะปัจจุบันและแนวโน้มของระบบทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อการคุ้มครองทรัพยากรพันธุกรรมพืช.....	51
----	--	----

3.1	การคุ้มครองภายใต้ระบบทรัพย์สินทางปัญญาเดิม.....	54
-----	---	----

(1)	การคงระดับการคุ้มครองเดิม (status quo).....	54
-----	---	----

(2)	การเพิ่มระดับการคุ้มครองให้สูงขึ้น (TRIPS' plus).....	55
-----	---	----

3.2 การคุ้มครองภายใต้ระบบทรัพย์สินทางปัญญาเฉพาะ (<i>sui generis</i> System).....	60
---	----

ส่วนที่ 1

แนวคิดและทฤษฎีกฎหมายของระบบทรัพย์สินทางปัญญา ที่เกี่ยวกับการคุ้มครองทรัพยากรพันธุกรรมพืช

บทที่

1. การคุ้มครองทรัพยากรพันธุกรรมพืชภายใต้ระบบกฎหมายเอกชน.....	68
1. บ่อเกิดทางกฎหมายในการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาในฐานะทรัพย์สินเอกชน (Private Property Rights).....	71
1.1 หลักการคุ้มครองทรัพย์สินเอกชน (Private property).....	71
1.2 การตีความทฤษฎีทรัพย์สินของจอห์น ลอค (John Locke) เพื่อคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา.....	75
2. การขยายตัวของแนวคิดคุ้มครองทรัพย์สินมีรูปร่าง (Tangible) สู่ทรัพย์สินไม่มีรูปร่าง (Intangible).....	81
2.1 ลักษณะ และธรรมชาติ (Nature) ของทรัพย์สินไม่มีรูปร่าง.....	81
(1) การไม่สามารถครอบครองหวงกัน.....	81
(2) การไม่สูญสิ้นไปจากการใช้.....	82
2.2 หลักการคุ้มครองทรัพย์สินไม่มีรูปร่างในฐานะทรัพย์สินทางปัญญา.....	82
(1) การคุ้มครองตามหลักสิทธิตามกฎหมายธรรมชาติ (Natural Law Theory).....	83
(2) การคุ้มครองตามหลักเพื่อประโยชน์ต่อนวัตกรรม (Inventor Theory).....	87
(3) การคุ้มครองตามหลักเพื่อประโยชน์ต่อสังคม (Social Theory).....	89

3.	แม่แบบกฎหมายในการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาเหนือทรัพยากรพันธุกรรมพืช ภายใต้แนวคิดกฎหมายเอกชน.....	96
3.1	ระบบสิทธิบัตร (Patent System).....	96
(1)	หลักการและโครงสร้างกฎหมาย (General Principle and Structure).....	98
(ก)	การคุ้มครองภายใต้แนวคิดทรัพย์สินเอกชน: ระบบสิทธิเชิงเดี่ยว.....	98
(ข)	การคุ้มครองการประดิษฐ์ (Invention) ของมนุษย์.....	101
(2)	ลักษณะ และวิธีการคุ้มครอง.....	102
(ก)	การให้สิทธิจำเพาะแต่ผู้เดียว (Exclusive Rights) แก่นวัตกรรม (Inventor).....	102
(ข)	การกระทำที่กระทบสิทธิต้องได้รับความยินยอมและ ชดเชยผลประโยชน์แก่นวัตกรรม (Inventor).....	103
3.2	กฎหมายคุ้มครองสิทธินักปรับปรุงพันธุ์พืช (Plant Breeder's Rights-PBRs).....	105
(1)	หลักการและโครงสร้างกฎหมาย (General Principle and Structure).....	105
(ก)	การคุ้มครองภายใต้แนวคิดทรัพย์สินเอกชน: ระบบสิทธิเชิงเดี่ยว.....	105
(ข)	คุ้มครองการค้นพบ (Discovery) และการปรับปรุงพันธุ์พืช (Plant Breeding).....	106
(2)	ลักษณะและวิธีการคุ้มครอง.....	107
(ก)	การให้สิทธิจำเพาะ (Exclusive Rights) แก่ นักปรับปรุงพันธุ์พืช (Breeders) เหนือพันธุ์พืชใหม่.....	107
(ข)	การกระทำที่กระทบสิทธิต้องได้รับความยินยอมและชดเชย ผลประโยชน์แก่นักปรับปรุงพันธุ์พืช (Breeders).....	108
3.3	กฎหมายเฉพาะ (<i>sui generis</i>) เพื่อการคุ้มครอง ทรัพยากรพันธุกรรมพืช.....	110
(1)	หลักการและโครงสร้างกฎหมาย.....	110

(ก) การคุ้มครองภายใต้แนวคิดแบบองค์รวม (Holistic): ระบบสิทธิเชิงซ้อน.....	110
(ข) การคุ้มครองการสร้างสรรคอย่างไม่เป็นทางการ (Informal Invention).....	111
(2) ลักษณะและวิธีการคุ้มครอง.....	111
(ก) การให้สิทธิจำเพาะแต่เพียงผู้เดียว (Exclusive Rights) แก่นวัตกรรม (Inventor).....	111
(ข) การรับรอง “สิทธิเกษตรกร” (Farmers' Rights).....	112
2. การคุ้มครองทรัพยากรพันธุกรรมพืชภายใต้กฎหมายมหาชน.....	115
1. แนวคิดทางกฎหมายมหาชนในการคุ้มครองทรัพยากรพันธุกรรมพืช.....	119
1.1 การคุ้มครองทรัพยากรพันธุกรรมพืชในฐานะสิทธิในทรัพย์สินเอกชน ตามแนวคิดของรัฐธรรมนุญในระบบประชาธิปไตย.....	119
1.2 การคุ้มครองทรัพยากรพันธุกรรมพืชภายใต้หลัก สาธารณะสมบัติของแผ่นดิน.....	121
(1) ความสัมพันธ์ของหลักสาธารณะสมบัติของแผ่นดิน (<i>res publicae</i>), ทรัพยากรที่ไม่มีเจ้าของ (<i>res nullius</i>) และ ทรัพยากรของมนุษยชาติ (<i>res communes</i>) ตามกฎหมาย โรมันกับทรัพยากรพันธุกรรมพืช.....	121
(2) การควบคุมการใช้ทรัพยากรพันธุกรรมพืชในฐานะ สาธารณะสมบัติของแผ่นดินโดยรัฐ.....	122
2. การคุ้มครองทรัพยากรพันธุกรรมพืชภายใต้หลักประโยชน์สาธารณะ (Public interest).....	126
2.1 การจำกัดสิทธิเอกชนในทรัพย์สินทางปัญญาเหนือทรัพยากรพันธุกรรมพืช ตามกฎหมายมหาชน: หลักจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชน.....	129
(1) การจำกัดสิทธิเสรีภาพต้องอาศัยอำนาจตามกฎหมายเฉพาะ เพื่อการที่รัฐธรรมนุญกำหนดไว้.....	132

(ก) หลักแห่งความเสมอภาค.....	134
(ข) หลักแห่งความได้สัดส่วน.....	139
(2) การจำกัดสิทธิเสรีภาพต้องมิใช่เป็นการทั่วไป.....	140
(3) การจำกัดสิทธิเสรีภาพต้องไม่กระทบสาระสำคัญ แห่งสิทธิเสรีภาพ.....	142
(4) การจำกัดสิทธิเสรีภาพตามกฎหมายประเพณี.....	143
2.2 รูปแบบการจำกัดสิทธิเอกชนในทรัพย์สินทางปัญญาเหนือทรัพยากร พันธุกรรมพืชตามนโยบายแห่งรัฐ.....	144
(1) การรักษาความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน.....	144
(2) การอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพและระบบนิเวศ.....	146
(3) การอำนวยความสะดวกแก่ผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย.....	149
3. การให้หลักประกันทางกฎหมายมหาชนในการคุ้มครองทรัพยากร พันธุกรรมพืช.....	151
3.1 การตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำฝ่ายปกครอง ที่กระทบสิทธิเอกชนเหนือทรัพยากรพันธุกรรมพืช โดยองค์การตุลาการ.....	151
(1) การกระทำที่กระทบสิทธิผู้ขอคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา.....	152
(2) การกระทำที่กระทบสิทธิผู้มีส่วนได้เสียอื่นจากการคุ้มครอง ทรัพย์สินทางปัญญา.....	154
3.2 การให้สิทธิประชาชนถ่วงดุลการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา เหนือทรัพยากรพันธุกรรมพืช.....	158
(1) การให้สิทธิประชาชนมีส่วนร่วมเสนอกฎหมายเพื่อการคุ้มครอง ทรัพยากรพันธุกรรมพืช.....	159
(2) การให้สิทธิชุมชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ทรัพยากรพันธุกรรมพืช.....	161

3.	การคุ้มครองทรัพยากรพันธุกรรมพืชภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ.....	165
1.	ทรัพยากรพันธุกรรมพืชภายใต้หลักอธิปไตยของรัฐ (Sovereignty).....	169
1.1	การคุ้มครองทรัพยากรพันธุกรรมพืชในดินแดนของรัฐภายใต้หลักอำนาจอธิปไตย.....	169
(1)	การคุ้มครองทรัพยากรพันธุกรรมพืชภายใต้หลักทรัพย์สินเอกชน.....	174
(2)	การคุ้มครองทรัพยากรพันธุกรรมพืชภายใต้หลักสาธารณะสมบัติของแผ่นดิน.....	180
1.2	การบริหารจัดการทรัพยากรพันธุกรรมพืชในดินแดนของรัฐตามหลักการมีส่วนร่วมได้เสียร่วมกันของมนุษยชาติ (Common concern of mankind) ตาม CBD/ITPGR.....	184
(1)	การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรพันธุกรรมพืชภายใต้หลักการมีส่วนร่วมได้เสียร่วมกันของมนุษยชาติ (Common concern of mankind).....	185
(2)	การสร้างความเป็นธรรมและเท่าเทียมแก่ฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรพันธุกรรมพืช.....	195
2.	ทรัพยากรพันธุกรรมพืชภายใต้หลักการพัฒนายั่งยืน (Sustainable Development).....	196
2.1	แนวคิดและหลักการการพัฒนายั่งยืนในประชาคมระหว่างประเทศ....	198
2.2	หลักการพัฒนายั่งยืนตามแผนปฏิบัติการที่ 21 (Agenda 21).....	200
(1)	การอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนจากทรัพยากรชีวภาพ.....	200
(2)	การแบ่งปันผลประโยชน์ระหว่างผู้ให้ (Provider) และผู้ใช้ (User) ทรัพยากรชีวภาพ.....	201
(3)	การรับรองภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนจากทรัพยากรชีวภาพ.....	202

(4) การใช้และการถ่ายทอดเทคโนโลยีชีวภาพเพื่อการอนุรักษ์ ความหลากหลายทางชีวภาพ และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน จากทรัพยากรชีวภาพ.....	203
3. ข้อตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการคุ้มครองทรัพยากรพันธุกรรมพืช.....	205
3.1 ข้อตกลงที่ให้ความสำคัญกับการค้า (Trade-based agreement): TRIPS/UPOV.....	205
(1) การคุ้มครองสิทธิบัตรในสิ่งมีชีวิต: TRIPS	206
(2) การคุ้มครองสิทธิปรับปรุงพันธุ์พืช: UPOV.....	214
3.2 ข้อตกลงที่ให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อม (Eco-based Agreement): CBD/ITPGR.....	221
(1) การอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ และระบบนิเวศ.....	221
(2) การคุ้มครองสิทธิเกษตรกร (Farmers' rights).....	223

ส่วนที่ 2

มาตรการทางกฎหมายเพื่อการคุ้มครองทรัพยากรพันธุกรรมพืช

4. มาตรการทางกฎหมายภายใต้ระบบทรัพย์สินทางปัญญาทั่วไป.....	226
1. การคุ้มครองสิทธิบัตรในนวัตกรรมทางเทคโนโลยีชีวภาพที่เกี่ยวกับ ทรัพยากรพันธุกรรมพืช.....	226
1.1 หลักผลิตผลของธรรมชาติ (Product of Nature Principle).....	228
(1) หลักผลิตผลของธรรมชาติกับการพิจารณาเนื้อหา ของสิ่งที่ขอรับสิทธิบัตร (Patentability Subject Matter).....	228
(2) หลักผลิตผลของธรรมชาติในยุคเทคโนโลยีชีวภาพ.....	236
1.2 ข้อกำหนดเงื่อนไขการคุ้มครองสิทธิบัตร (Statutory Requirements).....	242
(1) เงื่อนไข “ความใหม่” (Novelty).....	243
(ก) ความใหม่ในนวัตกรรมทางเทคโนโลยีชีวภาพ ที่เกี่ยวกับทรัพยากรพันธุกรรมพืช.....	245
(ข) หลักงานที่มีอยู่ก่อน (Prior art) กับพันธุ์พืชของเกษตรกร (Farmers' Variety).....	253

(2)	เงื่อนไข “ขั้นการประดิษฐ์สูงขึ้น” (Inventive step).....	255
(ก)	ขั้นการประดิษฐ์สูงขึ้นในนวัตกรรมทางเทคโนโลยีชีวภาพ ที่เกี่ยวกับทรัพยากรพันธุกรรมพืช.....	259
(ค)	กรรมวิธีปรับปรุงพันธุ์พืชแบบดั้งเดิม (Conventional breeding) ของเกษตรกรกับขั้นการประดิษฐ์สูงขึ้น.....	261
(3)	เงื่อนไข “การเปิดเผยรายละเอียดของการประดิษฐ์” (Enablement, Disclosure requirement).....	261
(ก)	การเปิดเผยรายละเอียดการประดิษฐ์ใน เทคโนโลยีชีวภาพ.....	267
(ข)	การฝากตัวอย่างกับหลักการเปิดเผยรายละเอียด การประดิษฐ์ที่ดีที่สุด.....	268
(4)	เงื่อนไข “การประยุกต์ใช้ในทางอุตสาหกรรม” (Industrial Application).....	269
(ก)	การประยุกต์ใช้ในทางอุตสาหกรรมและลักษณะที่ เป็นประโยชน์ของการประดิษฐ์.....	269
(ข)	การประยุกต์ใช้ในทางอุตสาหกรรมและลักษณะที่ เป็นประโยชน์ของเทคโนโลยีชีวภาพ.....	270
1.3	ข้อยกเว้น และข้อจำกัดสิทธิของผู้ทรงสิทธิบัตร.....	271
(1)	การจำกัดขอบเขตของสิ่งที่ได้รับคุ้มครอง.....	271
(ก)	พันธุกรรมพืช.....	272
(ข)	สารสกัดบริสุทธิ์จากพืช.....	280
(ค)	พันธุกรรมพืชในฐานะ “จุลชีพ”.....	282
(2)	การตีความเงื่อนไขการคุ้มครอง.....	285
(ก)	เงื่อนไขการประดิษฐ์ (Subject Matter Requirement)	285
(ข)	เงื่อนไขการคุ้มครอง (Patentability Requirement).....	286
(3)	การบังคับใช้สิทธิ (Compulsory Licensing) และหลักการสิ้นสิทธิ ในทรัพย์สินทางปัญญา (Exhaustion of Rights).....	287
(ก)	มาตรการบังคับใช้สิทธิ (Compulsory Licensing).....	287

(ข) หลักการสิ้นสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา (Exhaustion of Rights).....	297
2. การคุ้มครองสิทธินักปรับปรุงพันธุ์พืช (Plant Breeders' Rights) เหนือพันธุ์พืชใหม่.....	302
2.1 ข้อพิจารณาเงื่อนไขการคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่.....	306
(1) “ความใหม่” (New) ในกฎหมายคุ้มครองพันธุ์พืชกับ “ความใหม่” (Novelty) ในกฎหมายสิทธิบัตร.....	306
(2) “ความสม่ำเสมอ” (Stability) และ “ความคงตัว” (Uniformity) ของ ลักษณะประจำพันธุ์กับพันธุ์พืชเกษตรกร (Farmers' Variety).....	308
2.2 ข้อยกเว้นและข้อจำกัดสิทธินักปรับปรุงพันธุ์พืช.....	309
(1) สิทธิพิเศษของเกษตรกร (Farmers' Privilege).....	310
(2) การวิจัย และการปรับปรุงพันธุ์พืชใหม่ (Breeders' Exemption).....	315
5. มาตรการทางกฎหมายในระบบกฎหมายคู่ขนาน (Dualism) เพื่อถ่วงดุลการ คุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา: ระบบกฎหมายเฉพาะ (<i>sui generis system</i>).....	317
1. มาตรการทางกฎหมายในระบบกฎหมายเฉพาะเพื่อการคุ้มครองทรัพยากร พันธุกรรมพืช.....	318
1.1 การคุ้มครองสิทธิเกษตรกร (Farmers' Rights).....	320
(1) ลักษณะและขอบเขตของสิทธิเกษตรกร.....	324
(ก) การยอมรับเกษตรกรในฐานะนวัตกรรมที่ไม่เป็นทางการ (Informal inventor).....	324
(ข) การให้สิทธิเกษตรกรควบคุมการเข้าถึง และได้รับส่วนแบ่ง ผลประโยชน์จากการใช้ทรัพยากรพันธุกรรมพืช.....	327
(ค) การให้สิทธิเกษตรกรคงรูปแบบวิถีเกษตรกร แบบดั้งเดิม.....	329
(2) เปรียบเทียบสิทธิเกษตรกร (Farmers' Rights) กับสิทธิพิเศษ ของเกษตรกร (Farmers' Privilege) ในระบบสิทธิ นักปรับปรุงพันธุ์พืช.....	330

1.2	การควบคุมการเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรมพืช.....	333
(1)	การให้ความยินยอมล่วงหน้า (Prior Inform Consent).....	336
(2)	การตกลงร่วมกัน (Mutually Agreed Terms).....	346
1.3	การแบ่งปันผลประโยชน์ (Benefit-sharing) จากการใช้ทรัพยากรพันธุกรรมพืช.....	347
(1)	การเลือก และการกำหนดผลประโยชน์ในข้อตกลงแบ่งปันผลประโยชน์.....	348
(ก)	ผลประโยชน์ทางการเงิน (Monetary benefit).....	349
(ข)	ประโยชน์อื่นที่ไม่ใช่ผลประโยชน์ทางการเงิน (Non-monetary benefit).....	355
(2)	เงื่อนไขในสัญญาแบ่งปันผลประโยชน์.....	366
(3)	การจัดทำระบบสากลเพื่อการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ (International Regime on Access and Benefit-sharing).....	372
2.	มาตรการทางกฎหมายเพื่อเสริมการคุ้มครองสิทธิเกษตรกร: การเปิดเผยข้อมูลแหล่งที่มาทรัพยากรพันธุกรรม (Disclosure of Origin).....	379
2.1	ข้อจำกัดและอุปสรรคทางกฎหมายในการเปิดเผยแหล่งที่มาทรัพยากรพันธุกรรมพืช.....	384
(1)	ทรัพยากรพันธุกรรมพืชที่ไม่รู้แหล่งที่มา, มีอยู่ในหลายแหล่งหรือมีอยู่ในธนาคารพันธุกรรม (Gene bank).....	384
(2)	ภาระของผู้ต้องเปิดเผยแหล่งที่มาทรัพยากรพันธุกรรมพืช.....	385
2.2	การเปิดเผยแหล่งที่มาทรัพยากรพันธุกรรมในคำขอสิทธิบัตรกับหลักการของ TRIPS.....	385
(1)	การเปิดเผยฯ ขัดกับเงื่อนไขการคุ้มครองสิทธิบัตรของ TRIPS.....	386
(ก)	การเปิดเผยข้อมูลตามเนื้อหา: ข้อมูลเงื่อนไขการคุ้มครอง (Patentability Requirements).....	386
(ข)	การเปิดเผยข้อมูลตามแบบพิธี: ข้อมูลทั่วไป (Formality Requirements).....	386

(2) การเปิดเผย ขัดกับหลักห้ามเลือกปฏิบัติ ในสาขาเทคโนโลยีของ TRIPS.....	389
(ก) หลักคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาตามความแตกต่าง ของเนื้อหาและธรรมชาติ (Nature) ของเทคโนโลยี.....	389
(ข) การเปิดเผย กับความสอดคล้องกับหลักคุ้มครอง ทรัพย์สินทางปัญญาตามความแตกต่างของเนื้อหา และธรรมชาติ (Nature) ของเทคโนโลยี.....	389

ส่วนที่ 3

เปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศและกฎหมายไทย ในการคุ้มครองทรัพยากรพันธุกรรมพืช

6. ปัญหาและข้อจำกัดทางกฎหมายในการคุ้มครองทรัพยากรพันธุกรรมพืช ในประเทศไทย.....	394
1. ปัญหาและข้อจำกัดของแนวคิดกฎหมายภายใต้ระบบทรัพย์สินทางปัญญา ของประเทศไทย.....	399
1.1 การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาภายใต้แนวคิดสิทธิเชิงเดี่ยว: ทรัพย์สินเอกชน.....	399
(1) กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาภายใต้แนวคิดทรัพย์สินเอกชน.....	400
(2) การบริหารจัดการทรัพยากรพันธุกรรมพืชภายใต้หลัก “สาธารณะสมบัติของแผ่นดิน” และหลัก “ทรัพย์สินเอกชน”.....	404
(ก) มาตรการจำกัดสิทธิของเอกชน.....	407
(ข) การยกเว้นสิทธิของเอกชน.....	411
1.2 การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาภายใต้แนวคิดสิทธิเชิงซ้อน: สิทธิชุมชน.....	414
(1) สถานะทางกฎหมายของสิทธิชุมชนเหนือทรัพยากรพันธุกรรมพืช ตามกฎหมายไทย.....	417

(2) การจำกัดสิทธิชุมชนเหนือทรัพยากรพันธุกรรมพืช.....	432
(ก) การจำกัดสิทธิชุมชนตามกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา.....	432
(ข) การจำกัดสิทธิตามนโยบายแห่งรัฐ.....	434
2. ปัญหาและข้อจำกัดการคุ้มครองทรัพยากรพันธุกรรมพืช	
ภายใต้กฎหมายสิทธิบัตรของประเทศไทย.....	440
2.1 ข้อเสนอเพิ่มระดับการคุ้มครองสิทธิบัตรและจุดยืนของประเทศไทย.....	440
(1) ข้อเสนอเพิ่มระดับการคุ้มครองสิทธิบัตรในการเจรจา	
พหุภาคีภายใต้ WTO.....	441
(ก) การขยายความคุ้มครองไปยังสิ่งมีชีวิต.....	441
(ข) กฎหมายเฉพาะที่มีประสิทธิภาพ	
เพื่อการคุ้มครองพันธุ์พืช.....	442
(2) ข้อเสนอเพิ่มระดับการคุ้มครองสิทธิบัตรในการจัดทำข้อตกลง	
เขตการค้าเสรี (Free Trade Agreement-FTA).....	445
(3) จุดยืนของประเทศไทยในการเจรจาพหุภาคีต่อข้อเสนอเพิ่มระดับ	
การคุ้มครองสิทธิบัตร.....	446
(ก) การให้สิทธิบัตรในสิ่งมีชีวิต.....	446
(ข) การเปิดเผยแหล่งที่มา.....	449
2.2 วัตถุประสงค์การคุ้มครองสิทธิบัตรตามกฎหมายไทยกับพันธกรณี	
ของประเทศไทย ตาม TRIPS.....	451
(1) พันธุกรรมพืช หรือพันธุ์พืชที่ผ่านการดัดแปลงด้วยเทคนิค	
พันธุวิศวกรรม.....	452
(2) สารสกัดบริสุทธิ์จากพืช.....	455
(3) ทรัพยากรพันธุกรรมพืชในฐานะ “จุลชีพ” (Microorganism).....	456
3. ปัญหาและข้อจำกัดการคุ้มครองทรัพยากรพันธุกรรมพืชภายใต้	
กฎหมายคุ้มครองพันธุ์พืชของประเทศไทย.....	459
3.1 ข้อแตกต่างของหลักกฎหมายคุ้มครองพันธุ์พืช	
ของประเทศไทยกับ UPOV.....	460
(1) การคุ้มครองภายใต้แนวคิดสิทธิเชิงซ้อน.....	460

(ก)	การยอมรับสิทธิชุมชนเหนือพันธุ์พืช.....	461
(ข)	การคุ้มครองโดยคำนึงถึงความหลากหลายทางชีวภาพ และระบบนิเวศ.....	461
(2)	ขอบเขตของพันธุ์พืชภายใต้กฎหมาย.....	463
(ก)	พันธุ์พืชใหม่ที่เกิดจากการปรับปรุงพันธุ์.....	463
(ข)	พันธุ์พืชพื้นเมืองทั่วไป พันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่นและ พันธุ์พืชป่า.....	470
3.2	การคุ้มครอง “สิทธิเกษตรกร” (Farmers’ Rights) ตามกฎหมายไทย กับแนวคิดสิทธิเกษตรกรใน CBD/ITPGR.....	472
(1)	การคุ้มครองสิทธิของเกษตรกรในการใช้ประโยชน์ เหนือพันธุ์พืชคุ้มครอง.....	475
(2)	การคุ้มครองสิทธิเกษตรกรตามหลักดอกผลธรรมดา.....	476
(3)	การควบคุมการเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์จากการใช้ ทรัพยากรพันธุกรรมพืช.....	478
(ก)	การได้รับความยินยอมล่วงหน้า (Prior Informed Consent).....	479
(ข)	การทำข้อตกลงแบ่งปันผลประโยชน์.....	481
3.3	ข้อจำกัดทางกฎหมายของการคุ้มครอง “สิทธิเกษตรกร” ในประเทศไทย.....	484
(1)	ความหมายและขอบเขต “สิทธิเกษตรกร” ไม่ชัดเจน.....	484
(2)	การขาดการรับรู้ และการนำสิทธิเกษตรกรไปปฏิบัติ.....	485
(ก)	การขาดการรับรู้เกี่ยวกับสิทธิเกษตรกร.....	485
(ข)	โครงสร้างทางการเมืองและเศรษฐกิจเป็นอุปสรรค ต่อสิทธิเกษตรกร.....	486
(ค)	กฎหมายขาดความสมบูรณ์.....	487
(ง)	การขาดศักยภาพในการปฏิบัติ.....	488

7. ข้อเสนอทางกฎหมายต่อการคุ้มครองทรัพยากรพันธุกรรมพืช	
ภายใต้ระบบทรัพย์สินทางปัญญาในประเทศไทย.....	490
1. ข้อเสนอแนะภายใต้บริบทกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาในปัจจุบัน.....	511
1.1 การปรับใช้กฎหมายสิทธิบัตรของประเทศไทย	
ภายใต้กรอบของ TRIPS.....	512
(1) การคุ้มครองสิทธิบัตรโดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์	
และขอบเขตการคุ้มครอง.....	512
(2) การคุ้มครองสิทธิบัตรโดยคำนึงถึงหลักความสงบเรียบร้อย	
และศีลธรรมอันดีของประชาชน.....	514
(3) การกำหนดประเภท และลักษณะของการประดิษฐ์	
ที่ได้รับความคุ้มครองสิทธิบัตร.....	514
(4) การตรวจสอบการประดิษฐ์ตามเงื่อนไขการคุ้มครองสิทธิบัตร.....	515
(5) การบังคับใช้มาตรการบังคับใช้สิทธิ (Compulsory licensing)	
และหลักการสิ้นสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา	
(Exhaustion of rights).....	517
1.2 การขยายขอบเขตผู้มีสิทธิได้รับความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา:	
การคุ้มครองการสร้างสรรค์ที่ไม่เป็นทางการ (Informal invention).....	520
(1) การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาแก่ชุมชน หรือเกษตรกร	
(Community intellectual property rights).....	520
(2) การคุ้มครองเกษตรกรในฐานะนวัตกรรมร่วม (Co-inventor).....	522
1.3 มาตรการเสริมเพื่อป้องกันการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา	
โดยมิชอบ.....	523
(1) การจัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น	
ที่เกี่ยวกับทรัพยากรพันธุกรรมพืช.....	523
(2) การให้เปิดเผยแหล่งที่มาของทรัพยากรพันธุกรรมพืช	
ในคำขอรับความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา.....	524
2. ข้อเสนอแนวคิดทางกฎหมายภายใต้ระบบกฎหมายคู่ขนาน (Dualism):	
กฎหมายเฉพาะเพื่อการคุ้มครองทรัพยากรพันธุกรรมพืช.....	525

2.1	การใช้หลัก “สิทธิชุมชนเหนือพันธุกรรมพืช” ในฐานะเป็นหลักแม่บท (Rule of Thumb).....	529
2.2	การใช้หลัก “ผู้ดูแล” (Custodian and steward) เหนือทรัพยากร พันธุกรรมพืช.....	531
2.3	การใช้หลัก “สิทธิเกษตรกร” (Farmers’ Rights) อย่างเป็นรูปธรรม.....	531
3.	บทสรุป.....	534
ภาคผนวก		
ก.	รายชื่อสมาชิกอนุสัญญาคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่ ณ วันที่ 8 กันยายน ค.ศ.2006.....	539
ข.	ระบบทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับพืชในทวีปยุโรป.....	542
ค.	จุดยืนและข้อเสนออย่างเป็นทางการของประเทศต่างๆ ในประเด็น สิทธิบัตรในสิ่งมีชีวิต ตาม TRIPS มาตรา 27.3(b).....	565
ง.	ผลประโยชน์อื่นที่มีผลประโยชน์ทางการเงิน.....	582
จ.	รายการคำย่อ.....	585
ฉ.	ดัชนีคำพิพากษา.....	588
ช.	ดัชนีกฎหมาย.....	593
	บรรณานุกรม.....	613
	ประวัติการศึกษา.....	691